

MARE NOSTRUM ЧИ MARE ALIORUM: РОЛЬ ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРО-СЕРЕДЗЕМНОМОРСЬКОГО ДІАЛОГУ (2001–2006)

У цій статті висвітлено роль Італійської Республіки періоду третього прем'єрства Сільвіо Берлусконі (2001 – 2006) в регіоні Середземномор'я. Показано особливості формування та реалізації італійських національних інтересів на міжнародній арені в контексті формування середземноморської політики ЄС і НАТО та їх інституційних механізмів.

Ключові слова: зовнішня політика Італії, регіон Середземномор'я, ЄС, Євро-Середземноморське партнерство, СПС, НАТО.

На початку ХХІ століття перебудова світу, пов'язана із постбіполярними викликами, потребує адаптації позицій окремих європейських країн та регіональних формувань до нових зовнішньополітичних реалій. З урахуванням ескалації численних конфліктів на початку 90-х років у регіоні Середземномор'я, а також географічної та історичної близькості багатьох країн ЄС із цим регіоном, нагальність генерованих у ньому загроз та викликів є актуальною для Євросоюзу в цілому.

Зважаючи на тісні зв'язки Італійської Республіки з країнами Середземноморського басейну, діалог з цими країнами набув особливої актуальності для неї після закінчення холодної війни. Фактори нестабільності цього регіону слугували платформою для хвилювань усіх південноєвропейських членів НАТО та Італійської Республіки зокрема. Завдяки своїй географічній «перехресності», де були присутні різноманітні інтереси інших міжнародних акторів, Італія

**ВДОВИЧЕНКО В.А.,
здобувач,
Дипломатична академія
України при МЗС України**

прагнула шукати шляхи вирішення конфліктів у цьому регіоні.

Актуальність даної статті полягає у спробі оцінки значення та ролі Італійської Республіки в регіоні Середземномор'я на тлі таких злободенних проблем, як поширення зброї масового знищення, наркотрафік, тероризм. Пріоритетним важелем успішного розвитку трансатлантичного співробітництва та європейської інтеграції стає розбудова стійких і ефективних механізмів по лінії «Захід – Середземномор'я» у сфері безпеки.

Мета статті – охарактеризувати внесок Італії як міжнародного гравця в процеси та ініціативи з розбудови миру та безпеки у Середземномор'ї та їхній вплив на визначення місця і ролі Італійської Республіки у світі в період третього прем'єрства С. Берлусконі (2001–2006).

Головними завданнями цієї статті є: 1) встановити характер впливу Італійської Республіки на країни Середземномор'я в рамках Євро-Середземноморського діалогу; 2) визначити пріоритети середземноморської політики Італії та їх значення для відносин із країнами Європи та США; 3) дати оцінку ролі Італії у врегулюванні близькосхідної кризи та відновленні середземноморського діалогу.

Хронологічні рамки даної статті охоплюють період з 2001 по 2006 рік. Вибір даних хронологічних рамок пояснюється величезним значенням аналізованого періоду в міжнародних відносинах – системи остаточної кристалізації постбіполярного контексту і, як наслідок, – вибором Італії нового зовнішньополітичного орієнтуру. На рубежі століть в Італії почалась перебудова політичної системи, пов'язана із корективами її зовнішньополітичного курсу. Зусилля італійської дипломатії в новому тисячолітті спрямовуються на те, щоб мати змогу вийти на міжнародну арену як справжній контрибутор безпеки, а не виступати тільки пасивним її реципієнтом. Нижня хронологічна межа датується 15 травнем 2001 року, коли «Дім свободи» здобув перемогу на виборах, а Сільвіо Берлусконі втретє став прем'єр-міністром Італії. Верхня хронологічна межа визначена квітнем 2006 року, коли він завершив своє прем'єрство і на його пост був призначений Романо Проді.

Питанню Середземноморського регіону та ролі Італійської Республіки присвячені дослідження В. Копійки¹, О. Кукотенко², Р. Калитчака³, О. Чумаченко⁴, В. Саблука⁵, В. Шведа⁶. Особливу увагу під час написання статті привернули роботи російських італіаністів – А. Дугіна⁷, А. Протопопова⁸, Н. Арбатової⁹, В. Гантмана¹⁰, О. Муромцевої¹¹. Проблеми міграції з країн Середземномор'я

до ЄС та Італії зокрема, а також вплив ісламу в цьому регіоні досліджували І. Цапенко¹², Г. Мирський¹⁶.

Особливої уваги заслуговує комплексна монографія під загальною редакцією Т.Зонової «На перехресті Середземномор'я: «Італійський чобіт» перед викликами XXI століття», що є першим ґрунтовним дослідженням зовнішньої політики Італійської Республіки останніх років. Автори цього дослідження підкреслюють складність зовнішньополітичного вибору італійських урядів в умовах малопередбачуваності ситуації на міжнародній арені. Саме тому Італія прагне зміцнити свої позиції в ключових інституціях, членом яких вона є – ЄС і НАТО. Водночас Італія весь час стоїть перед вибором пріоритетності атлантизму чи європеїзму у своїй зовнішній політиці¹⁴.

Дослідник Г.Сапего¹⁵ аналізує досвід Італії у врегулюванні міграційних питань, які об'єктивно стимулюють генезу зовнішньополітичної активності Італії в Середземномор'ї. Дослідження О. Мальгіна¹⁶ розглядає можливі сценарії подальшого залучення європейських країн у миротворчу діяльність у цьому регіоні, а також реалії та перспективи розвитку інтеграційних процесів у ЄС. О. Мальгін вважає, що політика щодо Середземномор'я стала першим проявом міжнародної суб'єктності ЄЕС/ЄС.

Питаннями зовнішньої політики Італії займалися такі відомі італійські науковці, як Є. Брігі¹⁷, Дж. Бонвінчіні¹⁸, О. Крочі¹⁹, С. Романо²⁰, К.М. Санторо²¹, М. Карбоне²² та інші. Вони неоднозначно характеризують позицію Італії на зовнішній арені, коли внутрішня ситуація в країні на початку 2000-х впливала на прийняття зовнішньополітичних рішень²³. Дж. Баччі та А. Амбрудзезе аналізують вплив менталітету С.Берлусконі, його політику прем'єрства на пріоритети зовнішньої політики Італії та реалізацію її національних інтересів²⁴⁻²⁵. Р. Алібоні вказує на посилення активності Італії на початку нового тисячоліття з окремими країнами регіону Середземномор'я, зокрема з Туреччиною²⁶.

Окремої уваги заслуговують праці Р. Бальфур та Європейського політичного центру в Римі. У своїй роботі «Політика Італії в Середземномор'ї» дослідниця виокремлює 3 ключові питання, що вплинули на зовнішню політику Італійської Республіки на початку 2000-х: вплив 11 вересня 2001 року, оцінка італійським урядом Барселонського процесу та ініціативи уряду Італії для Євро-Середземноморського партнерства²⁷.

Коллективна монографія «Безпека у регіоні Середземномор'я після розширень ЄС та НАТО» під

загальною редакцією Р. Тіелі аналізує не тільки вплив ЄС і НАТО на країни зазначеного регіону, а й формує моделі їх подальшого розвитку та взаємовпливу для ЄС і НАТО²⁸. Грунтовним дослідженням Барселонського процесу й ролі країн ЄС у ньому є робота грецьких авторів Д. Ксенакіса та Д. Криссочу²⁹. Дж. Ді Паола досліджує питання безпеки та співробітництва в регіоні Середземномор'я. Зокрема, він аналізує «Ініціативу 5+5» як складової Барселонського процесу, де Італія активно брала участь³⁰.

Середземноморська політика Італійської Республіки — це співробітництво з державами Балкан, Північної Африки, Близького Сходу, об'єднаних спільним виходом до Середземного моря. Цей регіон для політики Італійської Республіки завжди займав одне з пріоритетних місць. Географічне положення Італії, а також специфіка зовнішньополітичної діяльності визначає її роль, яку вона відіграє в історичній та культурній спадщині країн «mare nostrum» («наше море»)³¹. Серед країн-членів Європейського Союзу, Італія не єдина, чий пріоритет зосереджений на Середземномор'ї. Доцільно виділити також Францію та Іспанію, які роблять особливий наголос у впровадженні середземноморської політики³².

Середземноморська політика Італійської Республіки реалізувалася одночасно на кількох рівнях: національному, рівні ЄС, НАТО та безпосередньо на рівні двосторонніх відносин із заінтересованими країнами Середземномор'я. Відповідно, щоб проаналізувати зовнішньополітичні пріоритети Італійської Республіки в цьому регіоні, необхідно здійснити історичний екскурс до етапів становлення Середземноморської політики на кожному з її рівнів.

Національний рівень формування Середземноморської політики Італії характеризується тими ініціативами, що Італія здійснювала поза рамками Європейського Союзу, маючи в певній країні Середземноморського регіону свої пріоритети. У регіоні Середземномор'я у період прем'єрства С. Берлусконі можемо виділити два ключові питання, якими активно переймалася Італія: близькосхідна криза та проблема нелегальних міграційних потоків.

На думку Ф. Андреатта, Італія цього періоду надавала перевагу ближчій позиції до Ізраїлю, нехтуючи довготривалими близькими відносинами з арабськими країнами³³. Відносини з цією країною розпочалися іще з 1990-х, хоча особливою близькістю не були позначені. Саме уряд С. Берлусконі змінив зовнішньополітичні пріоритети Італії від

пропалестинської до відкрито проізраїльської позиції. Це пояснюється ситуацією після 11 вересня, коли відчувалося загальносвітове негативне ставлення до ісламських країн, а також і тим, що С. Берлусконі було необхідно забезпечити підтримку своєї новонародженої Другої Республіки. У цьому зв'язку також необхідно згадати профашистську партію Аллеанца Націонале («Національний Союз»), яка шукала шляхів легітимізації італійських єврейських громад для того, щоб забезпечити собі статус сучасної європейської правочентристської партії³⁴.

Своєрідною дипломатичною перемогою Італії за часів свого головування слід вважати підтримку діалогу між Ізраїлем та Палестиною. Дж. Фіні вказує, що за безпосереднього сприяння італійських дипломатів було організовано три зустрічі міністрів іноземних справ цих країн. Рим позиціонував себе своєрідним медіатором націй, що мають рівноправно співіснувати³⁵.

Проте й ці відносини мали свої «темні плями». У першій половині 2002 року, коли розгорівся ізраїльсько-палестинський конфлікт, Італія активної участі не брала на користь врегулювання конфлікту. Стан справ змінився тоді, коли ізраїльтяни здійснили облогу церкви Різдва Христового у Віфлеємі, що було сприйнято як виклик католицькій церкві Італії. Крім того, ситуацію обтяжувала смерть кількох італійських громадян, які загинули під час конфлікту. Усе це призвело до доволі різких заяв МЗС Італії на адресу Ізраїлю. Проте італійці чудово розуміли, що факт наявності в зоні конфлікту достатньої кількості італійських католицьких гуманітарних місій, що допомагали палестинцям, тільки ускладнювали двосторонній діалог і вихід убачався через вплив уже на рівні ЄС.

Для вирішення іншої проблеми в регіоні Середземномор'я, нелегальних міграційних потоків до Італії, С. Берлусконі ініціював зустріч із послами тих африканських країн, які були найбільшими постачальниками таких мігрантів³⁶. У ході зустрічі йшлося про посилення прикордонного та поліцейського контролю за нелегальними мігрантами. Підхід італійського уряду до проблеми мігрантів мав певну політичну особливість. Як С. Берлусконі, так і заступник міністра закордонних справ А. Мантіка, представник Аллеанца Націонале, займали доволі жорстку позицію, за що потім критикувалися ЄС. Своєрідним медіатором у цьому зв'язку виступив Президент Італії К.А. Чампі. Він спільно з президентом ФРН Й. Рау вніс пропозицію про організацію «міжкультурного діалогу між Заходом та Сходом», метою якої було

зміцнення довіри та толерантності у відносинах між двома цивілізаціями й окремими людьми. При цьому К. Чампі спеціально наголосив, що Середземноморський вектор зовнішньої політики Італії повинен відіграти головну роль у реалізації цієї ініціативи.

Це стало основою для нової комплексної концепції Італії щодо Середземномор'я, представленої під час візиту К. Чампі до Марокко 16 травня 2002 року³⁷. К. Чампі наголосив, що Італія історично завжди була пов'язана із Середземномор'ям і її існування неможливе без цього регіону. Він виділив основні фактори, що, на його думку, сприятимуть процвітанню та розвитку Середземномор'я: стабільність; політична та демократична легітимність урядів країн; пріоритет права; повага до прав людини; лібералізація торгівлі; інтеграція економік країн регіону; захист навколишнього та культурного середовища.

Щоб дати оцінку зовнішньополітичним пріоритетам Італії постбіполярного періоду на рівні ЄС, необхідно проаналізувати становлення середземноморської політики в Європейському Союзі. А. Бін указує на п'ять етапів розвитку цієї політики. Перший етап було започатковано в 1957 році разом із підписанням Римського договору про застосування ЄЕС. У ньому (ст.101) була визначена можливість асоціації з іноземними країнами та регіонами з метою збільшення торговельних об'єктів та спільному сприянню економічному й соціальному розвитку. Фактично Середземноморська політика закріплювала «особливі відносини» Італії та Франції у цьому регіоні. Особлива увага приділялась країнам Північної Африки, зокрема Алжиру та Мавританії. Так, ст. 227 Римського договору, його Додатком 4, а також «Декларацією про наміри» зазначалась потреба лібералізації сфери послуг та впровадження режиму вільного товарообігу, встановлення правил конкуренції та сприяння розвитку соціальної сфери³⁸.

Інтеграція країн Північного Середземномор'я до ЄС протягом 80-х років ХХ ст. є другим етапом Середземноморської політики. Відповідно, через геополітичні зміни у складі ЄС утворився новий блок країн, що також мав інтереси у Середземноморському регіоні. Необхідно зазначити, що в той період були створені різноманітні регіональні системи в регіоні Середземномор'я. Цьому сприяли такі міжнародні організації, як ОБСЄ та ЄС. З метою посилення безпеки та співробітництва ще в 1980 році під час Мадридської зустрічі країн-учасниць СБСЄ, була висунута ініціатива проведення нарад ad hoc країн Середземномор'я. Дали, на се-

мінарі 1984 року з питань економічного, наукового й культурного співробітництва міністр закордонних справ Італії Альдо Моро запропонував скликати конференцію з безпеки та співробітництва безпосередньо у середземноморському регіоні. Така само пропозиція була висловлена на нараді 1990 року в м. Пальма-де-Майорка³⁹.

Третій період, що визначається підписанням Маастрихтського договору 1992 року та Декларації про представництво інтересів іноземних країн і територій щодо спрямування інвестицій у регіон, а також проведенням 27 – 28 листопада 1995 року першої Євро-Середземноморської конференції, яку відвідала Італія та інші країни ЄС разом із 12-ма державами Середземноморського басейну. Ця конференція стала основою здійснення політики Євро-Середземноморського Партнерства (Барселонського процесу) у новому форматі політичних, економічних та соціальних відносин між країнами Євросоюзу та 10-ма партнерами Східного Середземномор'я та Близького Сходу (Алжир, Єгипет, Ізраїль, Йорданія, Марокко, Ліван, Палестинська автономія, Сирія, Туніс та Туреччина). З 1999 року статус спостерігача має також і Лівія.

Барселонська декларація (1995 р.) охоплювала цілу низку питань, таких як безпекова політика (створення Центру з урегулювання ситуацій та розробка Хартії миру для Середземноморського регіону, енергетична сфера (ініціатива Євро-Середземноморського форуму з метою створення Євро-Середземноморського енергетичного ринку) та ін. Крім того, Барселонська конференція започаткувала «Середземноморське партнерство», оскільки слугувала платформою для участі представників із 35 держав⁴⁰.

Проте вже наступна конференція (1996 р.) відмовою більшості провідних європейських країн (Великобританія, Австрія, Мальта) показала наявність значних непорозумінь з боку її країн-учасниць. Приводом для цього послужили заяви країн Північної Африки про обмеження їх економічних інтересів з боку ЄС.

Однак, незважаючи на такі протиріччя між ЄС та Середземномор'ям, Італія не змінила свою зовнішньополітичну зацікавленість у цьому регіоні. Підтвердженням цьому є запропонована нею модель «європейського світу» для реалізації насамперед у Середземномор'ї, яка представляє для цієї країни першочергове значення⁴¹. Акцент ставиться на всебічний розвиток різних форм середземноморського співробітництва. Італійці намагаються підкреслити важливість Середземномор'я як південного кордону ЄС, неодноразово заяв-

ляючи, що всі члени ЄС, а не тільки його південні країни, «повинні допомагати народам Середземномор'я» для того, «щоб іти разом дорогою миру». Президент Італії Карло Адзеліо Чампі, виступаючи 30 листопада 1999 року на конгресі депутатів іспанського парламенту, висунув немало аргументів, щоб привернути більше уваги ЄС до даного регіону. К. А. Чампі сформував нову ідеологему про те, що Середземномор'ю потрібно буде більше Європи; Європі в новому тисячолітті потрібно буде більше Середземномор'я. На глибоке переконання К. А. Чампі, ЄС своїм моральним обов'язком повинен вважати досягнення того, щоб у країнах Середземномор'я була довіра до Європи, до її цінностей⁴².

Четвертий період припадає на початок 2000-х рр. та характеризується стагнацією Барселонського процесу. На саміті ЄС у м. Фейра 19–20 липня 2000 року було прийнято спільну стратегію ЄС щодо країн Середземномор'я, що стосувалась розвитку соціальної сфери, питань довкілля та фінансування «Програми MEDA для розвитку демократії»⁴³.

Італійська Республіка сприяла Барселонському процесу через ініціативу проведення євро-середземноморських конференцій, одну з яких було запропоновано провести на території Італії (м. Неаполь, грудень 2003 року). На цій конференції за ініціативи Італії було створено європейсько-середземноморський фонд для розвитку діалогу культур. Крім того, Італія підтримала пропозицію заснування Європейсько-Середземноморської парламентської асамблеї, а також погодилася на систему підтримки проектів для розвитку Євро-Середземноморського регіону (FEMIP) за ініціативи Європейського інвестиційного банку⁴⁴. На думку деяких італійських науковців, італійський уряд таким чином прагнув дати новий поштовх розвитку Барселонському процесу⁴⁵. Проте ініціативи Італії зробити FEMIP незалежним органом і зробити його штаб-квартирою м. Неаполь не мали успіху.

Як підсумок десятиріччя діяльності цього процесу відбувся Євро-Середземноморський саміт (2005 р.). Його змогли відвідати лише прем'єр-міністр Туреччини та голова Палестинської автономії, оскільки, по-перше, війна в Іраку дестабілізувала ситуацію в регіоні; по-друге, спроби Великобританії звести саміт до обговорення проблем тероризму і шляхів врегулювання арабсько-ізраїльського конфлікту наштовхнулися на жорстку критику. На саму ситуацію в Середземноморському регіоні впливали такі фактори, як напруженість у суспільстві, латентна загроза війни,

масова міграція, загроза тероризму, економічна стагнація. Коаліція Р. Проді вважала, що Італія повинна підтримати мир, стабільність та демократію в регіоні Середземноморського басейну. Досягнення успіху можливе за умови консолідації ресурсів і проведення політики, яка базується на загальноєвропейській ініціативі й інституціях.

Наступним механізмом Середземноморської політики ЄС стала Європейська політика сусідства (ЄПС). Європейський Союз прагнув оточити себе «кільцем дружніх країн». Для реалізації відповідного підходу в березні 2003 року Європейська комісія запропонувала механізм ЄПС. Направлені зусилля були покладені на наближення сусідніх держав до європейської орбіти й перетворення їх на більш надійних, стабільних та економічно процвітаючих партнерів і, відповідно, забезпечення стабільності та безпеки ЄС. При цьому ЄС не порушував питання можливості їх членства через небезпеку поставити під загрозу свою внутрішню цілісність. ЄПС об'єднувала 10 держав Південного Середземномор'я на півдні та Україну, Грузію, Молдову, Азербайджан, Вірменію на сході⁴⁶.

ЄПС – це реакція інтеграційного об'єднання на наслідки розширення ЄС на схід та на суперечності, що із цим були пов'язані. Цей механізм мав стати платформою координації та фінансування міжнародної діяльності субрегіональних акторів. Положення про ЄПС підкреслює важливість реалізації допомоги ЄС завдяки заходам на національному, регіональному та локальному рівнях у кожній країні⁴⁷.

На думку італійського дослідника Р. Алібоні, в рамках регіонального співробітництва ЄС, ЄПС є його безпековим інструментом, націленим певним чином доповнити й «компенсувати недоліки» Євро-Середземноморського партнерства⁴⁸. Як політичний інструмент, ЄПС має сприяти більш поглибленій інтеграції, аніж євро-середземноморське партнерство, має підтримувати демократію та верховенство права, тобто відштовхуватися від спільних цінностей, спільності поглядів у напрямку до їх реалізації за допомогою реформ. Саме спільність поглядів не була передумовою під час переговорів країн-учасниць Євро-Середземноморського партнерства між 1996 та 2000-ми роками, коли до дієвих реформ ніхто не домовився.

В Італії питання ЄПС на урядовому рівні не особливо обговорювалося. У цьому зв'язку вагомішу роль мали неурядові організації. Італійський міністр закордонних справ Дж. Фіні у своєму інтерв'ю підтримав співпрацю в регіонах у рамках ЄПС, а також ініціативу з їх фінансування і запро-

понував зміцнити міжрегіональний вимір у рамках Євро-Середземноморського партнерства.

Оцінюючи Євро-Середземноморське партнерство, міністр закордонних справ Італії Дж. Фіні висловився, що воно мало «достатні успіхи» і слугувало інструментом, що об'єднував арабські, північно-африканські країни та країни Середнього Сходу. Він також додав, що в цьому контексті Італія була найбільш активною у сфері безпекового співробітництва й популяризувала субрегіональні формування⁴⁹.

За підтримки Італійської Республіки були ініційовані діалоги зі співробітництва та безпеки. Серед них – «Діалог 5+5», субрегіональна ініціатива в рамках Барселонського процесу, в якому брали участь Італія, Франція, Іспанія, Португалія, Мальта, а також Алжир, Лівія, Мавританія, Марокко та Туніс. Ця ініціатива є платформою співпраці у секторах морської, повітряної безпеки та цивільно-військової співпраці. Вона передбачає зближення прибережних зон Середземномор'я за допомогою рівноправної двосторонньої співпраці у поєднанні з найширшими регіональними ініціативами ЄС та НАТО та початок взаємозалежного діалогу між державами Південного узбережжя⁵⁰.

П'ятий етап становлення середземноморської політики ЄС розпочався у 2007 році, коли до Барселонського процесу приєдналися Мавританія, а Лівія отримала статус спостерігача. У листопаді 2007 року була проведена перша Євро-Середземноморська конференція міністерського рівня з питань міграції.

Однак внутрішньополітичні проблеми Італії та політична орієнтація коаліції С. Берлусконі призвели до негативного сприйняття Італією ЄС. Це було відчутно тоді, коли прем'єр спробував використати участь в операції в Іраку у складі коаліції держав під приводом США як крок до зміцнення позицій Італії у світі. У 2003 році Італія направила в Ірак 3000-ий контингент, четвертий за чисельністю (після США, Великобританії та Південної Кореї). С. Берлусконі відзначав, що Італія є мішенню для ісламських екстремістів і наполягав на дієвості міжнародного втручання для боротьби з диктаторськими режимами. Участь в Іраку коштувала італійцям найбільших військових втрат після закінчення Другої світової війни⁵¹.

Такими зовнішньополітичними діями Італія віддала від себе провідних європейських країн, що неминуче призвело до втрати довіри до дій італійського уряду. Крім того, через важливість ісламської тематики та антиісламські висловлення прем'єра Італії рейтинг цієї країни лише знижувався

й серед неєвропейських держав Середземномор'я.

Ситуація певним чином поліпшилася на початку 2003 року, коли колишнього куратора розвідслужб Франко Фраттіні було призначено на посаду міністра закордонних справ. Беручи до уваги історично тісні зв'язки між розвідслужбами Італії та США, Ф. Фраттіні став продовжувачем проамериканського курсу уряду С. Берлусконі й заявляв, що Італія є авангардом у розв'язанні кризи і в Європі, і в Середземномор'ї, і в Перській затоці⁵².

Протягом 1990-х можна простежити появу низки середземноморських ініціатив: Барселонський процес ЄС, Середземний діалог ЗЄС (розпочато у 1992 році), Середземноморська Контактна група ОБСЄ, а також Ініціатива для країн Середнього Сходу та Північної Африки (MENA). На рівні НАТО середземноморська політика має також довготривалу історію.

Однією з перших ініціатив НАТО в цьому регіоні було «Партнерство заради миру» 1994 р., інституційний інструмент, який об'єднав 27 країн європейського та азійського континентів. Ймовірно саме цей формат було використано Італією як зразок для розвитку відносин із країнами Середземномор'я. В подальшому цей інструмент слугував моделлю для «Союзу для Середземномор'я» Н. Саркозі (2007), залучаючи велику кількість учасників з різноманітною політичною обстановкою та геополітичними пріоритетами.

Середземноморський діалог НАТО, що розпочався Північноатлантичною радою в 1994 році, мав стати засобом забезпечення регіональної стабільності та безпеки. Крім того, цей діалог мав на меті подолати хибність поглядів країн-учасниць щодо політики та цілей НАТО, віддзеркалюючи думку Альянсу про те, що безпека Європи тісно пов'язана з безпекою та стабільністю в регіоні Середземномор'я. Діалог об'єднав спочатку Єгипет, Ізраїль, Йорданію, Мавританію, Марокко, Туніс, а потім й Алжир. Цей діалог мав доповнити й підсилити Барселонський процес та Середземноморську ініціативу ОБСЄ. Заходи з поглиблення співпраці з країнами-учасницями Середземноморського діалогу запроваджено на самітах НАТО у Вашингтоні (1999 р.), Празі (2002 р.) та Стамбулі (2004 р.)⁵³.

Середземноморський діалог включав політичні та практичні аспекти діяльності. Політична складова діалогу заснована на регулярних зустрічах у форматах НАТО+1, НАТО+7. Практична складова представлена щорічною Робочою програмою заходів співпраці у сфері інформації, науки, довкілля, а також врегулювання криз, оборонної політики та стратегії, безпеки кордонів на випадок

надзвичайних ситуацій.

Італія стала однією з найактивніших країн, що підтримували діалог НАТО – Середземномор'я. Як країна, чия економіка невід'ємна від країн цього регіону, Італія підтримує економічну складову реформ, а також лобіює отримання матеріально-інвестиційної допомоги Середземномор'ям⁵⁴.

Італійський дослідник В. Нігро зазначає, що саме Італія ініціювала створення «зони єврооборони» для того, щоб країни ЄС об'єднали свої території в єдиний військовий простір, тобто взяли зобов'язання з колективної оборони за аналогією зі ст. 5 Статуту НАТО та ЗЕС. Крім того, італійський уряд ініціював розроблення механізму субсидіарності та співпідпорядкованості між усіма парламентами країн-членів ЄС та Європарламентом⁵⁵.

Проатлантичний курс С. Берлусконі та Ф. Фраттіні супроводжувався рядом європейських ініціатив щодо реформування ЄС напередодні його розширення. Такий крок пояснювався очікуванням Італії головування в ЄС з 1 липня 2003 року і С. Берлусконі була необхідна підтримка провідних держав ЄС. З цією метою Ф. Фраттіні у своєму інтерв'ю газетам «Il Sole» та «La Stampa» говорить про важливість об'єднання країн-засновниць ЄС⁵⁶. Ці країни мають й надалі разом співпрацювати для розроблення спільних пропозицій реформи ЄС і, зокрема, об'єднатися тоді, коли ЄС має намір здійснити одне з найбільших своїх розширень. У цьому зв'язку Італія запропонувала створити офіційну посаду міністра закордонних справ ЄС, який би об'єднав посаду комісара ЄС із зовнішніх справ та представника зі СЗБП⁵⁷.

У другій половині 2003 року під час свого шестимісячного головування в ЄС Італія спробувала максимально використати проект взаємодії ЄС із країнами Середземномор'я. Зокрема, період головування Італії в ЄС характеризується прагненнями Європи посилити свій вплив на Близькому Сході. Як наслідок, Європейський Союз у червні 2004 року схвалив заключну доповідь стратегічного партнерства з країнами Середземномор'я та Близького Сходу. Італійський уряд убачав свою роль у ЄС як медіатора між тими європейськими країнами, що схильні пріоритетувати північно-східний вектор, та тими, хто прагне зосередити свої інтереси у південному напрямку.

Просування діалогу НАТО – Середземномор'я було підтримано Італією ще й тому, що для італійських зовнішньополітичних пріоритетів характерне прагнення втілити в життя політичну й економічну спільність Середземномор'я. За часів

головування Італії в ЄС був розпочатий діалог ЄСП з Радою співробітництва держав Перської затоки, присвячений проблемам фінансування тероризму.

На рівні білатерального та субрегіонального співробітництва італійської середземноморської політики слід вважати особливістю відносин Італія – Лівія.

Статус колишньої колонії Італійської Республіки вплинув на своєрідну особливість італо-лівійських відносин. Італія вважає Лівію ключовим експортним ринком, зростає частка італійського капіталу в різноманітних сферах економіки Лівії. Співпраця урядів обох країн стосувалася, головним чином, боротьби з тероризмом та організованою злочинністю, нелегальним обігом наркотиків та міграційних потоків⁵⁸. Відповідні угоди були підписані міністрами внутрішніх справ цих країн. Домовленості також легітимізували створення лівійсько-італійського комітету з питань безпеки високого рівня у вересні 2002 року. Однак положення двостороннього співробітництва, що не були оприлюднені, стали відомими після звіту технічної місії Європейської Комісії до Лівії: Італія фінансувала репатріацію мігрантів з Лівії до країн їх походження, побудову таборів для інтернованих осіб, а також проводила навчання для поліцейських офіцерів і надала обладнання для прикордонного патрулювання⁵⁹.

Характеризуючи активність Італії зі зміцнення безпеки в Середземноморському регіоні, необхідно сказати про присутність італійських контингентів військ у складі міжнародних місій. Кількісно Італія присутня у більшості місіях щодо врегулювання конфліктів з достатньою кількістю військ (від 7000 до 11000), що виводить її у контингентні лідери. Участь Італії в багатосторонніх операціях НАТО та ЄС також заслуговує гідної уваги, хоча кількісна присутність тут не є лідируючою порівняно з іншими європейськими державами (Великобританія, Франція)⁶⁰. Дехто з дослідників вважає, що кількість контингентів у складі міжнародних миротворчих місій залежить від зовнішньої політики тієї партії, яка при владі Італійської Республіки. Проте як ліві, так і праві дотримуються позиції, що певна присутність у гуманітарних та миротворчих місіях набагато краще, аніж позиція відкритого декларування здійснення військових операцій⁶¹.

Протягом свого головування в ЄС у 2003 році Італія сприяла посиленню співпраці між ООН та ЄС у врегулюванні конфліктів. Італія сформувала одну національну тактичну групу, а також взяла участь у багатонаціональних тактичних групах, зокрема в Європейських силах жандармерії (запо-

чатковані під час саміту в м. Ноорвік у вересні 2004 р.), що базуються в Італії й можуть залучатися до миротворчих операцій ООН. У рамках підготовки миротворчого персоналу для місії ООН офіцери внутрішніх військ навчаються в Центрі вдосконалення кваліфікації поліцейських підрозділів з підтримання стабільності у м. Віченца (Італія)⁶².

У цьому контексті необхідно зазначити, що зусилля Риму у сфері безпеки не мали повноцінного успіху. Цьому передували такі фактори, як різниця в розумінні пріоритетності Середземноморського регіону Італією та іншими європейськими державами, розбалансованість з питань арбітражу та конфлікту в регіоні між європейськими інституціями й державами, розбіжності в підходах до середземноморського діалогу, опір з боку політичних сил в арабських країнах будь-якій ініціативі співробітництва, в якій бере участь Ізраїль, відсутність у європейських країн єдиного погляду на співвідношення діяльності ЄС та НАТО, побоювання арабських країн надмірного контролю над сферою безпеки західними структурами⁶³.

Станом на квітень 2005 року італійські миротворці присутні у 6 з 18 місій ООН: UNTSO, MINURSO, UNIFICYP, UNIFIL, UNMIK, MFO. З них безпосередньо в регіоні Середземномор'я діють 5 місій.

Миротворча місія UNTSO діє в Ізраїлі, Єгипті, Сирії та Лівані, де виконує два основні завдання: роль спостерігача за дотриманням перемир'я до досягнення мирної угоди і допомагає усім сторонам у контролі за виконанням угоди 1949 р. «Про припинення бойових дій». У 2005 році Італія направила до цієї миротворчої місії лише 7 миротворців⁶⁴.

Місія UNIFIL («блакитні шоломи»), загальною чисельністю 11 563 осіб, діє вздовж кордонів між Ліваном та Ізраїлем («блакитна лінія»). На той час у Лівані було розміщено найбільший італійський військовий контингент – 2 500 осіб (2005 р.). Контингент надає допомогу Лівану у відновленні контролю за територією країни та підтримці стабільності в зовнішній політиці⁶⁵.

Місія ООН MINURSO представлена також нечисленним італійським військовим контингентом (2005 рік – 5 осіб). Ця місія була організована у вересні 1991 року для спостереження за припиненням вогню між Марокко, що окупував Західну Сахару, та Фронтом ПОЛІСАРІО, що боровся за її незалежність. У свою чергу, місія UNIFICYP налічує чотирьох італійських миротворців. Ця місія займається підтриманням режиму буферної зони

між позиціями кіпрської національної гвардії та кіпрсько-турецькими силами. Італійський склад місії MFO, що діє в Єгипті та Ізраїлі, представлений 77-ма військовослужбовцями (квітень 2005 року). Силовий контингент патрулює зону Тиранської протоки⁶⁶.

Питання скликання у 2006 році міжнародної конференції лідерів європейських і арабських країн у Римі ставилося на порядку денному іще тоді чинним урядом С. Берлусконі, але було втілено в життя урядом Р. Проді (26 липня 2006 року). Метою проведення цієї конференції стало вироблення перемир'я між Ізраїлем і «Хезболлах». Ця зустріч означала крок на шляху до перемир'я і прийняття політичного рішення шляхом перемовин. Хоча саміт і не приніс відчутних результатів, зусилля італійської дипломатії прискорили стабілізацію ситуації в Південному Лівані. Італія відстоювала позицію створення широкої міжнародної коаліції для запобігання ескалації конфліктів між Заходом та мусульманським світом. Саме ці переговори стали платформою для загального політичного діалогу ЄС, США та країн Близького Сходу.

Таким чином, зовнішня політика Італійської Республіки, що характеризувалася на початку 90-х ХХ ст., як деякою мірою непослідовна порівняно з іншими європейськими державами, на початку ХХІ століття по-новому визначила свою позицію у світі. Самовизначення як «глобальний протагоніст» та наслідування «політики присутності» покладене в основу сучасної загальнополітичної ідеології цієї країни. Це означає, що Італія по-новому позиціонує себе у своїй зовнішній політиці не тільки щодо ЄС чи США, а й щодо інших міжнародних акторів.

Перебудова світу на початку ХХІ ст. потребувала адаптації позицій Італії до регіону Середземномор'я, з яким вона географічно й історично пов'язана. Італія розуміла, що, допомагаючи захищати «південний кордон спільного моря», вона підвищує рівень власної безпеки та оборони. Зовнішня політика Італії рішуче направлена на поглиблення взаємодії з країнами південного берегу Середземномор'я, оскільки розбудова миру та безпеки сприяє економічній і культурній інтеграції не тільки Італії, а й ЄС. Це сприяє зниженню небажаних нелегальних міграційних потоків до Італії з цих країн.

Протягом періоду третьої каденції прем'єрства Сільвіо Берлусконі італійські зовнішньополітичні пріоритети були активно направлені на діяльність у регіоні Середземномор'я. Це особливо помітно під час головування Італії в ЄС. У цьому

зв'язку успіхом італійської дипломатії необхідно вважати медіацію Італії в діалозі НАТО – Середземномор'я. Італійську ініціативу залучення до військових регіональних місій підтримали країни ЄС, що віталосся Сполученими Штатами та Ізраїлем.

Своє ключове значення цей регіон матиме й для інших країн Європи в майбутньому. Це пов'язано як зі стратегічністю цього регіону, яку він відіграє під час постачання енергоресурсів, так

і з загостреністю проблем, актуальних для Європи, зокрема пов'язаних із нестачею політичної та соціально-економічної стабільності, а також загрозою європейській безпеці. Саме тому можна вважати, що шанси «нашого моря» стати «морем для інших» або ж «морем відчуження» залежать від подальшої активізації політики як Італійської Республіки, так і інших міжнародних акторів у регіоні Середземномор'я.

ПОСИЛАННЯ

- 1 Копійка В.В. Європейський Союз: досвід розширення і Україна : [монографія]/В.В.Копійка – К. : Юрид. думка, 2005. – 445 с.
- 2 Кукотенко О.О. Еволюція зовнішньої політики Італії в регіоні Близького Сходу й Середземномор'я у постбіполярний період /О.О.Кукотенко // Наукові записки Вінницького держ. пед. ун-ту ім. М.Коцюбинського. Серія Історія. – 2009. – Вип. 16. – С. 42 – 46.
- 3 Калитчак Р.Г. Регіоналізм у європейських інтеграційних процесах: [монографія]/Р.Г.Калитчак. – К. : Знання, 2007. – 303 с.
- 4 Чумаченко О. В. Середземноморська політика Європейського Союзу 2005-2008 /О.В.Чумаченко // Проблеми міжнародних відносин. : – К.: КиМУ, 2011. – Вип. 2. – С. 264 – 280.
- 5 Саблук В.В. Співробітництво між Італією та Україною у торгівельно-економічній сфері: історичні витоки та засадничі параметри сучасності /В.В.Саблук // Збірник наукових праць Гілея. –2010. – Вип. 38. – С. 96 – 102.
- 6 Швед В.О. Барселонський процес як нова модель довгострокової політики Євросоюзу на Близькому та Середньому Сході. – Електронний ресурс: http://old.niss.gov.ua/book/Shved_mon/02_sxid.pdf
- 7 Дугин А.Г. Основы геополитики (Часть 2. Современные геополитические теории и школы) /А.Г.Дугин. – М.: Арктогея, 1997. – С. 104 – 110.
- 8 Протопопов А. Внешняя политика Италии после Второй мировой войны. /А.Протопопов. – М, 1963. – 318с.
- 9 Арбатова Н.К. Средиземноморье: проблемы безопасности / Н.К.Арбатова – М., 1990. – 146 с.
- 10 Гантман В.И. Внешняя политика Италии на рубеже 70 – 80-х гг. / В.И.Гантман – М., 1983.
- 11 Муромцева О.В. Италия и проблемы средиземноморской безопасности в 1990-е гг. : Автореф. дис. канд. ист. наук : 07.00.03 /О.В.Муромцева Москва, 2006 . – 24 с.
- 12 Цапенко И. Движущие силы международной миграции населения /И.Цапенко // Мировая экономика и международные отношения. – 2007. – № 3. – С. 3 – 14.
- 13 Мирский Г.И. Исламизм, транснациональный терроризм и ближневосточные процессы. /Г.И.Мирский М., 2008. – 232 с.
- 14 На перекрестке Средиземноморья: «Итальянский сапог» перед вызовами XXI века. – М.: Весь мир, 2011. – 456 с.
- 15 Сапего Г. Национальное государство перед вызовом транснациональной иммиграции (Италия в общеевропейском контексте). Автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. полит. наук: 23.00.14 /Г.П. Сапего. – М. 2010. – 22 с.
- 16 Мальгин, А. Эволюция политики Европейского Экономического Сообщества / Европейского Союза в Средиземноморском регионе, 1950 – 1990-е годы: дисс. на соискание ученой степени канд. полит. наук: 23.00.04. /А.В. Мальгин. – М. 2000. – 372 с.
- 17 Brighi E. Europe, the US and the 'Policy of the Pendulum': The Importance of Foreign Policy Paradigms in the Foreign Policy of Italy (1989 – 2005) // International Spectator – No.2 – P. 278 – 297.
- 18 Bonvicini Gianni. 'Regional reassertion: The Dilemmas of Italy', in The Actors in Europe's Foreign Policy. - London: Routledge, 1996.
- 19 Croci O. Italian Security Policy after the Cold War', Journal of Modern Italian Studies, No. 8: 2 (2003), pp. 266–83.
- 20 Romano S. La politica estera italiana: un bilancio e qualche prospettiva', il Mulino 44, no. 1 (1995): 63-70.
- 21 Santoro C. M. La politica estera di una media potenza: l'Italia dall'Unita ad oggi. – Bologna: Il Mulino, 1991. – 756 p.
- 22 Maurizio Carbone, Italy in the European Union, between Prodi and Berlusconi, The International Spectator, Vol. 44, No. 3 (September 2009), pp. 97 – 115.
- 23 Cladi L. Domestic constraints vs. systemic pressure: Italy's Foreign Policy in Post Cold War Period // Paper presented at Political Studies Association Annual Conference, Panel title "Italian foreign policy since the end of the Cold War", Edinburgh, 30 March 2010. – 29 p.
- 24 Ambruzese A. Tutto è Berlusconi. Radici, metafore e destinazione del tempo nuovo. – Milano: Lupetti, 2004. – P. 253.

- 25 *Bacci G.* Berlusconi, il premier, il misterio. – Milano: Armenia, 2004. – P.170.
- 26 *Aliboni R.* Turkey and Italy: Interests and Cooperation in the Mediterranean and Middle East // *Perceptions*, Spring 2011, Volume XVI, Number 1, P. 4.
- 27 *Balfour R.* Italy's Policies in the Mediterranean.// *The Euro-Mediterranean Partnership: Assessing the First Decade.* - Madrid: Elcano Royal Institute of International and Strategic Studies, 2005. – P. 122.
- 28 *Mediterranean Security after EU and NATO Enlargements.* (a cura di R.Tiele). – R.: Centro Militare degli Studi Strategici, 2005. – 112 p.
- 29 *Xenakis D., Chrysochoou D.* The Emerging Euro-Mediterranean system. – Manchester: Manchester University Press, 2001. – 160 p.
- 30 *Di Paola G.* Il Mediterraneo, l'Iniziativa 5+5 e la presenza italiana // *Affari Esteri.* – 2007. – № 155. – P. 584.
- 31 *Biscop S.* Euro-Mediterranean Security: A Search for Partnership. – B.:Ashgale. 2003. – 170 p.
- 32 *Ларін С.С.* Проблеми безпеки в політиці Іспанії в регіоні Середземномор'я. Електронний ресурс: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2012_57/Gileya57/SL7_doc.pdf
- 33 *Andreatta F.* Italian Foreign Policy: Domestic Politics, International Requirements and the European Dimension // *Journal of European Integration.* – Vol.30, No.1, March 2008. – P.176.
- 34 *Marzano A.* Italian Foreign Policy Towards Israel: The Turning Point of the Berlusconi Government (2001–2006) // *Israel Studies.* – Vol. 16, No.1, Spring 2011. – P. 80.
- 35 *Fini G.* Italy's Role in the Mediterranean Security and the Fight Against Terrorism // *Mediterranean Quarterly.* - 2006. – Vol. 17, No.1. – P. 1 – 15.
- 36 *Allievi S.* Le migrazioni nel Mediterraneo // *Africa e Mediterraneo.* 1992. №1; *Dodi S.* Politiche di cooperazione di Unione Europea con i paesi terzi del Mediterraneo // *Africa e Mediterraneo.* 1995. №1. – P. 56.
- 37 *Ciampi C.A.* Quale Mediterraneo Vogliamo / Conferenza del Presidente della Repubblica Italiana. Rabat. 16 maggio. 2002. – www.esteri.it
- 38 *Bin A.* Mediterranean Diplomacy: Evolution and Prospects. Електронний ресурс: <http://www.fscpo.unict.it/EuroMed/jmwp05.htm>
- 39 *Европа: вчера, сегодня, завтра /под ред. Н.П. Шмелева.* – М., 2002. – С. 413 – 415.
- 40 *Barcelona - a historic change and chance* // http://europa.eu.int/external_relations/euromed/histo.htm
- 41 *Барабанов О.Н.* Проблемы обеспечения международной безопасности в Средиземноморье // *Проблемы внешней и оборонной политики России.* вып., 5.– М.: РИСИ, 1999. – С. 25.
- 42 *Ciampi C.A.* Intervento in occasione dell'incontro con il Congresso dei Deputati. Madrid. 30 novembre 1999. - Електронний ресурс: www.esteri.it
- 43 *MEDA Programme:* - Електронний ресурс: europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r15006_en.htm.
- 44 *Italia ed il dialogo Euromediterraneo.* Електронний ресурс: <http://www.infomedi.it/mediterraneo.pdf>
- 45 *Rino Me M.* Il Mediterraneo: tra la realta e le prospettive. - Електронний ресурс: http://www.colloquionline.net/doc/mediamed/mediamed_011.pdf
- 46 *A Secure Europe in the Better World. The European Security Strategy.* – December, 2003. - Електронний ресурс: consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf
- 47 *European Commission.* Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a European Neighbourhood and Partnership Instrument. // COM, No.628 (final), 2004/0219 (COD). – Brussels, 29 September 2004.
- 48 *Aliboni R.* The ENP in the Mediterranean: Evaluating Political and Strategic Dimensions. в кн. *Comelli M., Eralp A., Ustun S.* The European Neighborhood Policy and the Southern Mediterranean. – Електронний ресурс: http://www.ces.metu.edu.tr/docs/european_neighbourhood_policy.pdf
- 49 *Interview with the Minister for Foreign Affairs of Italy.* Rome, May, 2005. Електронний ресурс: <http://www.infomedi.it/mediterraneo.pdf>
- 50 *Dialogue 5+5 (Western Mediterranean).* Електронний ресурс: <http://www.mede.be/en/themes/euro-mediterranean-cooperation/dialogue-55-western-mediterranean/>
- 51 *Brighi E.* One Man Alone' A Longue Duree Approach to Italy's Foreign Policy Under Berlusconi // *International Spectator.* – 2006. – No.2, March P. 294.
- 52 *Achille Albonetti.* Ciampi, l'Europa, l'Italia e i sei paesi fondatori // *Affari Esteri.* – 2004. – № 144. – P. 13.
- 53 *Середземноморський діалог.* Електронний ресурс: www.uanato.info/3-seredzem.asp.
- 54 *Dini L.* La politica estera italiana // *Affari Esteri.* – 2000. – № 125. – P. 11.
- 55 *Nigro V.* Fattini apre a Francia e Germania "Al vertice sulla Difesa tutta la UE" // *La Repubblica*, 2003. 1 aprile.
- 56 *Frattini. F.* Costituzione, non tutto è perduto, intervista a Emanuele Novazio, "La Stampa", 18 dicembre 2003; Franco Frattini, 'L'Europa si fa, ma solo a venticinque', *Il Sole-24 Ore*, 24 dicembre 2003.
- 57 *На перекрестке Средиземноморья: «Итальянский сапог» перед вызовами XXI века.* – М.: Весь мир, 2011. –

58 Favilli C. Quali modalita' di conclusion degli accordi internazionali in material di immigrazione? // Rivista di diritto internazionale. – Vol. LXXXVIII, No. 1, 2005. – P. 156-165.

59 European Commission. Technical Mission to Libya on Illegal Immigration. – November-December 2004. Электронный ресурс: <http://cespi.itmigration2/FrontSyd/LIBYA.pdf>

60 Nones M., Silvestrini S. European Security and the Role of Italy. – R.:IAI, 2009. – Электронный ресурс: <http://www.iai.it/pdf/DocIAI/iai0921.pdf>.

61 Aliboni R. European Security Across the Mediterranean. – Brussels: EUISS, 1996. – P. 14.

62 European Gendarmerie Forces. Электронный ресурс: <http://www.eurogendfor.eu/>

63 Васильков В. Внутреннее море итальянской геополитики // Беларуская Думка. – 2008. - № 5. – С.92.

64 Italy and Peacekeeping: Italian Missions for Peace in the World. – R. : MFA, 2005. – Электронный ресурс: http://www.esteri.it/MAE/doc_dossier/dossier_pc/dp_e.pdf

65 United States Participation in the United Nations. A Report made by the Secretary of State to the Congress in the Year 2005. – W.: Government Printing Office. – P. 28.

66 Italy and Peacekeeping: Italian Missions for Peace in the World. – R.:MFA, 2005. – Электронный ресурс: http://www.esteri.it/MAE/doc_dossier/dossier_pc/dp_e.pdf

Vdovychenko V.A. Mare Nostrum or Mare Aliorum: Italian Republic's Role in the Implementation of the Euro-Mediterranean Dialogue (2001–2006) / Diplomatic academy of Ukraine, MFA of Ukraine.

The article stipulates the role of the Italian Republic during the third prime-ministership of Silvio Berlusconi (2001-2006) in the Mediterranean Region. It also shows Italian national interest on the international arena in the context of forming the Mediterranean policy of the European Union and NATO as well as their institutional mechanisms.

Key words: Italy's foreign policy, Mediterranean reigon, EU, EMP, ENP, NATO.

Вдовиченко В.А. Mare Nostrum или Mare Aliorum: роль Итальянской Республики в реализации Евро-Средиземноморского диалога (2001–2006) / Дипломатическая академия Украины при МЗС Украины.

В этой статье проанализирована роль Итальянской Республики периода третьего премьерства Сильвио Берлускони (2001–2006) в регионе Средиземноморья. Показаны особенности формирования и реализации итальянских национальных интересов на международной арене в контексте формирования средиземноморской политики ЕС и НАТО, а также их институциональных механизмов.

Ключевые слова: внешняя политика Италии, регион Средиземноморье, ЕС, Евро-Средиземноморское партнерство, ЕПС, НАТО.

Стаття надійшла до редколегії 14.03.2012

Прийнята до друку 26.03.2012